

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/189/2021
Identifikačné číslo spisu:	8116211660
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8116211660.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: K. P., narodený U., F., právne zastúpeného advokátkou JUDr. Danielou Strakovou, Prešov, Konštantínova 6, proti žalovanej: K. P. S., narodená U., W., právne zastúpená: Advokátska kancelária Babjak s. r. o., Košice, Zvonárska 8, IČO: 54 542 286, o určení, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8C/216/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. marca 2021 sp. zn. 17Co/130/2019, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a .

II. Žalovaná 1/ má proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj len „súd prvej inštancie“, „prvoinštančný súd“) rozsudkom zo 07. augusta 2019 č. k. 8C/216/2016-295 vo výroku I. určil, že rozostavaný rodinný dom na parcele č. C-KN 14035/149 - zastavané plochy a nádvoria, o výmere 119 m², zapísaný na LV č. XXXXX, k. ú. W., patrí do bezpodielového spoluvlastníctva (ďalej aj „BSM“) žalobcu a žalovanej 1/, v podiele 1/1. Vo výroku II. v prevyšujúcej časti žalobu zamietol, vo výroku III. žalovanej 1/ určil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania o určení, že vec patrí do BSM v rozsahu 100 % a vo výroku IV. určil žalobcovi povinnosť nahradiť žalovanej 1/ a 2/ trovy konania o neplatnosť právneho úkonu v rozsahu 100 %.

2. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobca sa pôvodne domáhal určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzavretej žalovanou 1/ a žalovanou 2/ a až v priebehu súdneho konania (po rozvoze manželstva) rozšíril žalobu tak, že žiadal, aby súd rozhodol aj o určení, že sporná nehnuteľnosť patrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/. Súd zmenu žaloby pripustil uznesením zo 04. mája 2017.

3. Súd prvej inštancie zamietol žalobu v časti určenia neplatnosti darovacej zmluvy poukazujúc na § 137 písm. d) CSP, v zmysle ktorého sa možno domáhať určenia právnej skutočnosti (neplatnosti zmluvy), ak to výslovne vyplýva z osobitného predpisu a v danom prípade takáto skutočnosť z právneho predpisu

nevyplývala, a to ani z ustanovenia § 145 ods. 1 OZ, keďže relatívna neplatnosť právneho úkonu sa v zmysle tohto ustanovenia uplatňuje voči druhému manželovi. Dospel k záveru, že na určenie neplatnosti darovacej zmluvy nie je naliehavý právny záujem, lebo samotným určením jej neplatnosti by sa nevyriešila otázka, či sporná nehnuteľnosť patrí, resp. nepatrí do BSM.

4. Na základe vykonaného dokazovania bolo nepochybné, že rozostavaná stavba rodinného domu na parc. C-KN č. 14035/149 - zastavané plochy a nádvoria o výmere 119 m², patrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/, keďže nebolo sporné, že s jeho výstavbou sa začalo po uzavretí ich manželstva použitím spoločných prostriedkov vtedajších manželov ako aj výlučných prostriedkov žalobcu, získaných predajom jeho nehnuteľností. Žalobca a žalovaná 1/ neuzavreli po vzniku manželstva niektorú z dohôd modifikujúcich rozsah spoločného majetku upravených v § 143a zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej ako „OZ“) alebo podobnú manželskú dohodu podľa holandského práva. Žalovaná 1/ v priebehu konania nepreukázala svoje tvrdenie o tom, že rodinný dom bol financovaný z prostriedkov darovaných jej otcom, ktorý na ich získanie odpredal svoje vlastné nehnuteľnosti. Naopak, sama uviedla, že dom bol financovaný z hypotekárneho úveru a na jeho financovaní sa podieľal taktiež žalobca, ktorý okrem toho na dome aj pracoval. Skutočnosť, že žalobca pracoval na stavbe potvrdila aj P. M. (žalovaná 2/ v konaní pred súdmi nižšej inštancie). Medzi stranami nebolo sporné, že žalobca podnikal, a teda zisk z jeho podnikania sa stal predmetom BSM, ktorý bol následne použitý na výstavbu rodinného domu. Žalovaná si na výstavbu domu síce vzala úver vo výške 30.000 eur, no bolo to až v roku 2014, t. j. po tom, čo bola stavba, rozostavaný rodinný dom, zapísaná do katastra nehnuteľností; z uvedeného súdu prvej inštancie vyplynulo, že tieto prostriedky nemohli byť použité na hrubú stavbu a zároveň aj takto získané prostriedky patrili do BSM. O tom, že rodinný dom patrí do spoločného majetku manželov, svedčí aj notárska zápisnica č. N 551/2001 zo 04. augusta 2011, podľa ktorej žalovaná 1/ túto nehnuteľnosť darovala spolu s manželom do spoluvlastníctva svojich detí.

5. Keďže žalovaná 1/ darovala rozostavaný rodinný dom patriaci do BSM bez súhlasu žalobcu, predmetná darovacia zmluva uzavretá medzi žalovanou 1/ a žalovanou 2/ bola neplatná. V predmetnom konaní teda súd vo vzťahu k určeniu, že vec patrí do BSM, t. j. určeniu, či tu spoluvlastnícke právo žalobcu je alebo nie je, posúdil platnosť darovacej zmluvy ako otázku predbežnú, keď samotným určením neplatnosti darovacej zmluvy by sa nevyriešila otázka, či sporná nehnuteľnosť patrí, resp. nepatrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/.

6. Naliehavý právny záujem žalobcu na určenie, že vec patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vyplývala podľa prvoinštančného súdu z potreby zosúladiť skutočný stav so stavom evidovaným v katastri nehnuteľností, keď navyše bol v danom prípade podaný návrh na zápis prevodu vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti na tretí subjekt.

II.

7. Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu i žalovanej rozsudkom z 25. marca 2021 č. k. 17Co/130/2019-433 (ďalej ako „odvolací súd“) v časti o určenie neplatnosti darovacej zmluvy z 10. mája 2016 pripustil späťvzatie žaloby, v tejto časti zrušil rozhodnutie prvoinštančného súdu a konanie zastavil a žalobcovi v tejto časti priznal náhradu trov konania voči žalovaným 1/ a 2/, povinným na ich úhradu spoločne a nerozdielne. Výhovujúci výrok súdu prvej inštancie, ktorým tento určil, že rozostavaný dom patrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/, zmenil spolu so súvisiacim výrokom o trovách konania tak, že žalobu v tejto časti zamietol, žalovanej 1/ v tejto časti priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne prvoinštančný súd samostatným uznesením po právoplatnosti tohto uznesenia; žalovanej 2/ nárok na náhradu trov konania nepriznal.

8. V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že žalobca sa pôvodne domáhal určenia neplatnosti darovacej zmluvy voči žalovaným 1/ a 2/, po podaní žaloby rozšíril uplatnený nárok aj o nárok o určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V čase rozšírenia žalobného nároku manželstvo žalobcu a žalovanej 1/ trvalo a v prípade, pokiaľ by žalovaná 1/ riadne darovacou zmluvou previedla nehnuteľnosť na žalovanú 2/, nebolo by možné v prípade konania o napr. vyporiadanie BSM

alebo v prípade iných sporov vyplývajúcich z BSM a týkajúcich sa tejto nehnuteľnosti, prejudiciálne riešiť otázku vlastníctva rozostavaného rodinného domu. V takom prípade v tom čase bol daný naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva.

9. Odvolací súd poukázal na skutočnosť, že počas prvoinštančného konania bolo manželstvo strán sporu rozvedené, a že v priebehu odvolacieho konania došlo k späťvzatiu žaloby vo vzťahu k určení neplatnosti darovacej zmluvy a z toho dôvodu k zastaveniu konania o tejto časti žaloby. Z toho vyplýva, že hrozba zapísania tretej osoby na liste vlastníctva k spornej nehnuteľnosti odpadla. Predmetom konania ostal nárok žalobcu na určenie, že rozostavaný rodinný dom patrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/. Za takto zmenenej situácie bolo opätovne potrebné vykonať posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu na takom určení.

V súvislosti s uvedeným odvolací súd konštatoval, že ak by od rozvodu manželstva ešte neuplynula lehota troch rokov zakladajúca fikciu vzniku podielového spoluvlastníctva, bolo by možné vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo strán sporu, kde pri nehnuteľnosti, ktorá je predmetom sporu, by súd prejudiciálne skúmal otázku, či patrí do vyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo nepatrí.

Ak by však nastala okolnosť, že nastala fikcia podielového spoluvlastníctva manželov po právoplatnosti rozvodového rozsudku uplynutím lehoty troch rokov, v takom prípade by bolo možné domáhať sa zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva manželov, kde by súd opäť ako prejudiciálnu otázku posúdil otázku, či nehnuteľnosť je alebo nie je v podielovom spoluvlastníctve.

Existencia naliehavého právneho záujmu na určení, či nehnuteľnosť patrila do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, bola v čase vyhlásenia odvolacieho rozhodnutia základnou otázkou. Podľa odvolacieho súdu (táto) žaloba nemala pre žalobcu praktický význam a jeho právne postavenie vo vzťahu k nehnuteľnosti by nebolo konečným riešením. Výhovujúci rozsudok by netvoril pevný základ existujúcich právnych vzťahov strán sporu, ale bol by len medzistupňom pre ďalšie riešenia sporných majetkoprávných otázok žalobcu a žalovanej 1/.

Podľa odvolacieho súdu sa preto záver prvoinštančného súdu a právne posúdenie naliehavosti právneho záujmu žalobcu nejavia ako správne. Dospel k záveru, že prvoinštančný súd pri aplikácii správneho právneho predpisu nepostupoval správne, otázku naliehavého právneho záujmu nevyhodnotil dostatočne, a preto odvolaciemu súdu nezostalo nič iné, než napadnutý prvoinštančný rozsudok (v tejto časti) zmeniť a žalobu o určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM, zamietnuť.

Vzhľadom na úspech žalovanej 1/ v tejto časti jej odvolací súd priznal náhradu trov konania voči žalobcovi.

III.

10. Žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) podal proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Nesprávne právne posúdenie videl v otázke posudzovania existencie a preukázania naliehavého právneho záujmu a namielol, že odvolací súd sa pri vyriešení tejto právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Za právnu otázku, pri riešení ktorej odvolacím súdom došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, označil dovolateľ otázku posúdenia (ne)existencie naliehavého právneho záujmu na žalobe na určení existencie právneho vzťahu, osobitne ak tento naliehavý právny záujem podľa názoru odvolacieho súdu existoval v čase podania určovacej žaloby i v čase rozhodnutia prvoinštančného súdu poukazujúceho vo svojom rozsudku na existenciu objektívnej právnej neistoty žalobcu, ohrozujúcu jeho právne postavenie, keďže sporná nehnuteľnosť bola evidovaná len na meno jedného z bývalých manželov - žalovanej 1/, a bolo preto potrebné zosúladiť skutočný stav so stavom evidenčným, keď navyše v danom prípade bol podaný návrh na zápis prevodu vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti na tretí subjekt, pričom až v priebehu odvolacieho konania žalované 1/ a 2/ vykonali späťvzatie návrhu na vklad vlastníckeho práva z darovacej zmluvy, čím odvolací súd dospel k záveru, že odpadla hrozba prevodu spornej nehnuteľnosti na tretí subjekt a v čase vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu stratila preto žaloba pre žalobcu praktický význam, nakoľko by bolo možné vyporiadať BSM strán sporu (do 3 rokov od rozvodu), alebo by bolo možné domáhať sa zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva manželov (po 3 rokoch od rozvodu) a v takýchto konaniach by potom súd posúdil otázku vlastníctva žalobcu ako prejudiciálnu. Bolo preto potrebné, podľa názoru odvolacieho súdu, využiť iné hmotnoprávne riešenia, ktoré je možné subsumovať pod ustanovenie § 137

písm. a) CSP na splnenie určitej povinnosti, kde ako predbežnú otázku si strany sporu vyriešia otázku určenia vlastníckeho práva k predmetu sporu.

11. Proti uvedenému právnomu posúdeniu otázky naliehavého právneho záujmu odvolacím súdom dovolateľ namietol, že práve skutkový stav veci ustálený súdom nižšej inštancie je významný pri posúdení právnej otázky existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (viď R 22/2017).

12. V súvislosti s otázkou naliehavého právneho záujmu dovolateľ poukázal na rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/136/2009, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/89/2007, 3Cdo/112/2004 - publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 81/2006, sp. zn. 4Cdo/49/2003 - publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 75/2003, sp. zn. 3Cdo/53/2007, 1Cdo/26/2007, 5Cdo/136/2007, 5Obdo/51/2011, 6Cdo/392/2013, ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 137/08 a rozsudky Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1848/2000, 28Cdo/2938/2010.

13. Dovolať zdôraznil, že žalobou sledoval ochranu svojho vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti, nakoľko inak ako určovacím výrokom súdu nie je objektívne možné dosiahnuť zmenu zápisu výlučného vlastníckeho práva žalovanej 1/ v katastri nehnuteľností, čo nemožno dosiahnuť na základe takého rozhodnutia súdu, v ktorom by sa otázka vlastníckeho práva žalobcu riešila iba ako prejudiciálna otázka, pričom žaloba má pre neho praktický význam, lebo jeho cieľom je dosiahnuť zmenu zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom.

14. Dovolať ďalej uviedol, že rozsudok súdu prvej inštancie určujúci, že predmetná stavba patrí do BSM bývalých manželov, bol vydaný pred uplynutím 3 rokov od rozvodu manželstva (rozsudkom súdu v Haagu z 20. júna 2017, č. I. 130 - 133 spisu), a teda v čase, keď ešte nenastala fikcia podielového spoluvlastníctva bývalých manželov k predmetnej nehnuteľnosti podľa § 149 ods. 4 OZ. Tento rozsudok by bol v prípade právoplatnosti určovacieho výroku spôsobilou verejnou listinou na dosiahnutie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností aj po uplynutí 3 rokov od rozvodu manželstva, a to na základe v ňom určeného právneho vzťahu účastníkov k nehnuteľnosti, a na základe následnej zmeny právnych vzťahov - vlastníckych pomerov účastníkov vyplývajúcej priamo zo zákona - uplynutie času a fikcia rovnodielneho spoluvlastníctva bývalých manželov podľa § 149 ods. 4 OZ. Podľa dovolateľa z uvedeného nemožno vyvodiť právny záver, že súd prvej inštancie nepostupoval správne a otázku naliehavého právneho záujmu nevyhodnotil dostatočne, teda že pre žalobcu by žaloba nemala praktický význam, a ak v čase vydania rozsudku súdu prvej inštancie existovala nie iba reálna hrozba vkladu vlastníckeho práva podľa darovacej zmluvy.

15. Žalobca považoval za nesprávne, ak odvolací súd postavil záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na neskoršej situácii - späťvzatí návrhu na vklad darovacej zmluvy. Tento úkon bol podľa dovolateľa v priebehu odvolacieho konania vykonaný účelovo žalovanou stranou so špekulatívnym zámerom, vyriešil účel žalobcom vedeného sporu iba sčasti, nevyriešila sa tým otázka vlastníctva k spornej nehnuteľnosti, ktorá bola pre žalobcu a pre celé konanie zásadná. Jej nevyriešením meritórnym rozhodnutím súdu zostáva žalovaná 1/ evidovaná naďalej vo verejnom registri katastra nehnuteľností ako výlučná vlastníčka predmetnej stavby, čím sa pre ňu vytvára nový priestor pre dispozíciu s ňou bez účasti žalobcu, a to je skutočný cieľ sledovaný žalovanou 1/, ktorá nemá a nikdy nemala záujem na vyporiadaní spoluvlastníctva so žalobcom. Žalobca zároveň uviedol, že nevidí zmysel na podaní žaloby o vyporiadanie spoluvlastníctva, keďže žalovaná nemá prostriedky na finančné vyrovnanie voči nemu v prípade, že by súd prikázal spornú nehnuteľnosť do jej výlučného vlastníctva a žalobca nemá záujem na prikázaní spornej nehnuteľnosti do svojho výlučného vlastníctva najmä z dôvodu, že pozemky spojené so stavbou evidované na LV č. XXXXX sú vo výlučnom vlastníctve žalovanej 1/, a teda stavba je bez pozemkov nepredajná. Jediným legitímnym a oprávneným záujmom žalobcu bolo preto docieľiť zmenu zápisu výlučného vlastníckeho práva žalovanej 1/ k spornej nehnuteľnosti, aby v prípade odpredaja stavby - keďže žalovaná spolu s deťmi žije trvale v S., mu bol vyplatený jeho finančný podiel, preto pri posudzovaní existencie naliehavého právneho záujmu bolo potrebné skúmať predovšetkým, či určovacia žaloba rieši medzi účastníkmi otázku samotnej (ne)existencie právneho vzťahu k spornej nehnuteľnosti.

Ak žalobca mohol preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené jeho vlastnícke právo, nebolo možné mu určovaciu žalobu odoprieť, navyše, ak existujúca rozpornosť právneho vzťahu medzi účastníkmi môže byť odstránená práve len podaným návrhom s petitom určovacím (viď aj sp. zn. 6Obo/232/2007, 2ObdoV/11/2019).

16. Na základe uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a v súvisiacom výroku o trovách prvoinštančného konania potvrdí a úspešnému žalobcovi prizná voči neúspešnej žalovanej 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

IV.

17. Vo vyjadrení k dovolaniu žalovaná 1/ navrhla dovolanie odmietnuť ako neprípustné, príp. zamietnuť a priznať jej právo na náhradu trov konania proti žalobcovi v rozsahu 100 %. Namietla, že pokiaľ dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, bol povinný uviesť rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú súčasťou jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a ktoré riešili rovnakú alebo minimálne obdobnú situáciu, resp. ak ich nedohľadal, mohol uplatniť jedine dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolaťom uvádzané právne vety nehovoria nič o tom, či s a namietané rozhodnutia týkajú bezpodielového spoluvlastníctva manželov, resp. či riešili obdobnú situáciu ako je v danej veci.

18. To, že žalované vzali späť návrh na vklad vlastníctva z darovacej zmluvy, mohlo mať následky výlučne vo vzťahu k tej časti žaloby, ktorou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti tejto darovacej zmluvy; pokiaľ odvolací súd poukázal na to, že počas odvolacieho konania došlo k späťvzatiu žaloby o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, tieto skutočnosti viaže výlučne s tým, že zo strany žalobcu už nebol dôvod trvať na určení neplatnosti tejto zmluvy.

19. Žalobca sa dožadoval ochrany prostredníctvom výroku o určení neplatnosti darovacej zmluvy. Pokiaľ ide o určenie, že vec patrí do BSM, už pred v poradí prvým rozsudkom súdu prvej inštancie vo veci samej (č. k. 8C/216/2016-198, zrušeného uznesením odvolacieho súdu č. k. 17Co/70/2018-267) došlo právoplatne k rozvodu manželstva žalobcu a žalovanej 1/, teda už v tom čase nebol daný naliehavý právny záujem žalobcu na určení, že vec patrí do BSM. Napriek tomu žalobca trval na žalobe v tejto časti až do právoplatného skončenia konania; nič mu pritom nebránilo podať už v tom čase žalobu o vyporiadanie BSM za súčasného trvania na žalobe o určení neplatnosti darovacej zmluvy.

20. Žalovaná 1/ opätovne poukázala na ustálenú rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu, konkrétne na rozsudok sp. zn. 3Cdo/460/2013 z 10. apríla 2004. V uvedenom rozhodnutí dovolací súd rozhodoval za situácie, keď jeden z manželov bol v katastri nehnuteľností vedený ako vlastník sporných nehnuteľností a súčasne s a n a okresnom súde viedlo konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva účastníkov, pričom žalovaná spoluvlastníctvo žalobcu k nehnuteľnostiam nepopierala - žalovaná sama potvrdzovala, že nehnuteľnosti patria do BSM a sú predmetom konania o vyporiadanie BSM. „Za takej situácie je podľa názoru dovolacieho súdu správny právny záver odvolacieho súdu, že žalobca nepreukázal existenciu naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c) OSP) na určení, že nehnuteľnosti patria do BSM. Keďže v súčasnosti prebieha konanie o vyporiadanie BSM účastníkov, v ktorom žalovaná ako podávajúca návrh na vyporiadanie BSM sporné nehnuteľnosti uviedla ako predmet bezpodielového spoluvlastníctva žalobcu a žalovanej, otázka ich spoločného vlastníctva k nehnuteľnostiam bude riešená v rámci konania o vyporiadanie BSM a má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k vyporiadaniu BSM. Preto nie je daný naliehavý právny záujem na vyriešení (určení) tejto predbežnej otázky v inom konaní.“

21. S poukázaním na odôvodnenie v bode 18. rozsudku odvolacieho súdu žalovaná 1/ mala za to, že rozhodujúcou skutočnosťou vo vzťahu k posúdeniu existencie naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM nebolo späťvzatie návrhu na vklad vlastníckeho práva z darovacej zmluvy, ale právoplatnosť rozvodu. Ktorá spôsobila, že (požadované) rozhodnutie o tom, že nehnuteľnosti patria do BSM by sporné vzťahy medzi žalobcom a žalovanou 1/ nevyriešilo s konečnou

platnosťou, lebo zákonite by po ňom nasledovali ďalšie spory týkajúce sa vyporiadania BSM, alebo iné obdobné spory.

22. Ak žalobca tvrdí, že jeho oprávneným záujmom je docieľiť, aby mu bol v prípade odpredaja nehnuteľnosti vyplatený jeho finančný podiel, tento cieľ nemohol dosiahnuť prostredníctvom žaloby o určenie, že patrí do BSM, ale prostredníctvom žaloby o vyporiadanie BSM, resp. žaloby o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva.

V.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolaniu vyhovieť nemožno.

24. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (porovnaj sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016).

25. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

26. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

27. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP), alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

29. Žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

30. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) dôvodiť, že pri jej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

31. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

32. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, nevymedzí právnu otázku a táto nevyplýva jasne ani z obsahu dovolania, odvolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach; ak by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a odvolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, rozhodol by bez relevantného podkladu.

33. Žalobca v dovolaní neformuloval jednoznačne právnu otázku na účely § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Z obsahu dovolania možno vyvodíť, že dovolateľ za otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) považuje otázku rozhodného obdobia pre posudzovanie existencie naliehavého právneho záujmu na určení, že predmetná nehnuteľnosť patrí do BSM. Dovolací súd z obsahu dovolania v súlade s judikatúrou ústavného súdu vyabstrahoval právnu otázku tak, že dovolateľ sa pýta, „či pre posúdenie naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM je rozhodujúci stav existujúci v čase podania žaloby, resp. i v čase vyhlásenia rozhodnutia súdu prvej inštancie alebo stav existujúci v čase vyhlásenia rozhodovania odvolacieho súdu.

34. Dovolací súd poukazuje na to, že odvolací súd v bode 17. odôvodnenia rozsudku poukázal na to, že otázka naliehavého právneho záujmu nie je otázkou hmotnoprávnou, ale otázkou procesnoprávnou; existencia naliehavého právneho záujmu musí byť tvrdená v žalobe, musí existovať v čase vydania rozhodnutia súdu, pretože pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia rozsudku. Prichádza do úvahy, keď prostredníctvom nej možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty žalobcu v právnom vzťahu a k právu nie je možné dospieť iným spôsobom.

35. V bode 18. odôvodnenia jeho rozsudku odvolací súd konštatoval, že „v prejednávanej veci sa pôvodne žalobca domáhal určenia neplatnosti právneho úkonu darovacej zmluvy voči žalovaným 1/ a 2/. ... po podaní žaloby rozšíril svoj uplatnený nárok aj o nárok na určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V čase rozšírenia žalobného nároku manželstvo žalobcu a žalovanej 1/ trvalo a v prípade, pokiaľ by žalovaná 1/ rade riadne darovacou zmluvou previedla nehnuteľnosť na žalovanú 2/, nebolo by možné v prípade konania napr. (o) vyporiadanie BSM alebo v prípade iných sporov vyplývajúcich z BSM a týkajúcich sa tejto nehnuteľnosti, prejudiciálne riešiť otázku vlastníctva rozostavaného rodinného domu. V takom prípade (by) v tom čase bol daný naliehavý právny záujem.“

V tom istom bode 18., však v ďalších odsekoch, odvolací súd konštatoval nasledovné: „počas prvoinštančného konania ... bolo manželstvo strán sporu ... rozvedené a v priebehu odvolacieho konania

došlo k späťvzatiu žaloby vo vzťahu k určeniu neplatnosti darovacej zmluvy a z toho dôvodu k zastaveniu konania o tejto časti žaloby. Z toho vyplýva, že hrozba zapísania tretej osoby na liste vlastníctva k spornej nehnuteľnosti odpadla. Predmetom konania ostal nárok žalobcu na určenie, že rozostavaný rodinný dom patrí do BSM žalobcu a žalovanej 1/. Za takto zmenenej situácie bolo opätovne potrebné vykonať posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu na takom určení.

V súvislosti s uvedeným odvolací súd konštatoval, že ak by od rozvodu manželstva ešte neuplynula lehota troch rokov zakladajúca fikciu vzniku podielového spoluvlastníctva, bolo by možné vyporiadať bezpodielové spoluvlastníctvo strán sporu, kde pri nehnuteľnosti, ktorá je predmetom sporu, by súd prejudiciálne skúmal otázku, či patrí do vyporiadaného bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo nepatrí.

Ak by však nastala okolnosť, že nastala fikcia podielového spoluvlastníctva manželov po právoplatnosti rozvodového rozsudku uplynutím lehoty troch rokov, v takom prípade by bolo možné domáhať sa zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva manželov, kde by súd opäť ako prejudiciálnu otázku posúdil otázku, či nehnuteľnosť je alebo nie je v podielovom spoluvlastníctve.

Teda existencia naliehavého právneho záujmu na určení, či nehnuteľnosť patrila do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, bola v čase vyhlásenia odvolacieho rozhodnutia základnou otázkou.

Žaloba v tejto veci nemá pre žalobcu praktický význam a jeho právne postavenie vo vzťahu k nehnuteľnosti by nebolo konečným riešením. Vyhovujúci rozsudok by netvoril pevný základ existujúcich právnych vzťahov strán sporu,...“.

36. Z citovaného bodu 18. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že existenciu naliehavého právneho záujmu vo vzťahu k žalobe o určenie, že nehnuteľnosť patrí do BSM odvolací súd považoval za danú v priebehu prvoinštančného konania len dovtedy, kým trvalo manželstvo žalobcu a žalovanej 1/; v dôsledku rozvodu manželstva ešte počas konania pred súdom prvej inštancie došlo k zmene situácie, kedy bolo potrebné (už v priebehu prvoinštančného konania - poznámka dovolacieho súdu) vykonať nové posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM. Rovnako dôvodom na opätovné skúmanie naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM, bolo späťvzatie žaloby v časti o určenie neplatnosti darovacej zmluvy v priebehu odvolacieho konania.

37. Dovolací súd považuje v tejto súvislosti z a potrebné pripomenúť, že zánikom bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v danom prípade rozvodom, začína plynúť lehota na jeho vyporiadanie v lehote troch rokov buď dohodou alebo súdom na základe návrhu na vyporiadanie BSM s tým, že v prípade márneho uplynutia uvedenej lehoty o nehnuteľných veciach platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve, a že podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké (§ 148 ods. 1, § 149 ods. 2 až 4 Občianskeho zákonníka).

38. Z rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva, že by za správny považoval právny názor súdu prvej inštancie o danosti naliehavého právneho záujmu vo vzťahu k oboom určovacím petítom. Naopak z bodu 18. jeho odôvodnenia vyplýva, že naliehavý právny záujem by v prípade určovacej žaloby, že nehnuteľnosť patrí do BSM, bol daný iba vtedy, ak by v priebehu prvoinštančného konania nedošlo k rozvodu manželstva žalobcu a žalovanej 1/, a tým k zániku BSM. Podstatnou skutočnosťou pre posúdenie naliehavého právneho záujmu bol podľa odvolacieho súdu práve rozvod manželstva a naň naviazaná možnosť vyporiadania BSM súdom na návrh podaný v lehote troch rokov od zániku BSM, alebo po uplynutí tejto lehoty na návrh na vyporiadanie podielového spoluvlastníctva (§ 142 ods. 1 Občianskeho zákonníka), keď v rámci oboch týchto do úvahy prichádzajúcich súdnych konaní by sa súdy prejudiciálne zaoberali otázkou, či predmetná nehnuteľnosť patrí do BSM alebo do podielového spoluvlastníctva.

39. Pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia (§ 217 ods. 1 v spojení s § 387 ods. 1 CSP). Ne/existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení bola rozhodujúca tak v čase vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj v čase vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu; žaloba (o určení že nehnuteľnosť patrí do BSM preto) nemá praktický význam.

40. Pokiaľ dovolateľ dôvodil tvrdeným názorom odvolacieho súdu, že naliehavý právny záujem na

určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM, existoval v čase podania určovacej žaloby i v čase rozhodnutia prvoinštančného súdu, taký názor odvolacieho súdu z jeho rozsudku nevyplýva.

41. Rovnako odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie na tom, že žalované v priebehu odvolacieho konania vykonali späťvzatie návrhu na vklad vlastníckeho práva z darovacej zmluvy. Z jeho odôvodnenia je zrejmé, že po zrušení rozsudku súdu prvej inštancie a zastavení konania v časti týkajúcej sa určenia neplatnosti darovacej zmluvy za rozhodujúcu skutočnosť, od ktorej odvodil neexistenciu naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM, považoval právoplatný rozvod manželstva žalobcu a žalovanej 1/ ešte v priebehu prvoinštančného konania, v dôsledku čoho žalobca mohol dosiahnuť konečné riešenie žalobou o vyporiadanie BSM, resp. podielového spoluvlastníctva, nie však už trvaním na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM (bod 18. odôvodnenia). Odvolací súd preto záver súdu prvej inštancie o danosti naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM, opodstatnene považoval za nesprávny.

42. Dôvodná nie je námietka dovolateľa, že práve skutkový stav veci ustálený súdom nižšej inštancie je významný pri posúdení právnej otázky existencie, resp. neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (viď R 22/2017); v danom kontexte tento názor nie je správny, keďže súd prvej inštancie pri riešení otázky naliehavého právneho záujmu na určení, že nehnuteľnosť patrí do BSM, opomenul zohľadniť skutočnosť, že manželstvo žalobcu a žalovanej 1/ bolo právoplatne rozvedené ešte pred jeho rozhodnutím vo veci.

43. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu nebola rozhodujúcou ani skutočnosť, že na základe späťvzatia návrhu na vklad zo strany žalovaných 1/ a 2/ vzal žalobca v priebehu odvolacieho konania späť žalobu v časti o určení neplatnosti vyššie uvedenej darovacej zmluvy.

44. Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od posúdenia dovolateľom namietanej právnej otázky, dovolanie teda v zmysle § 421 ods. 1 CSP nie je prípustné, a preto ho odmietol podľa § 447 písm. c) CSP v spojení s § 451 ods. 1 veta za bodkočiarkou CSP.

45. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol vzhľadom na úspech žalovanej 1/ v dovolacom konaní podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

46. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.